

Avaleht>Teie õigused>Põhiõigused>Ettevõtlus ja Inimõigused

Tsiviilõiguse valdkonnas jätkuvad ELi õiguse kohaselt need pooleliolevaid menetlused, mis on algatatud enne üleminekuperioodi lõppu. Vastastikusel kokkuleppel Ühendkuningriigiga hoiab e-õiguskeskkonna portaal Ühendkuningriigiga seotud asjakohast teavet oma portaalis kuni 2024. aasta lõpuni.

Ettevõtlus ja inimõigused**Šotimaa****1. Milline kohtulik kaitse mul on, kui satun teie riigis ettevõtlusega seotud inimõiguste rikkumise ohvriks? Kas see kaitse hõlmab hüvitamist?**

Šotimaa 1998. aasta seaduse kohaselt peavad kõik Šoti parlamendi ja Šoti valitsuse liikmete vastu võetud õigusaktid olema kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsioonis sätestatud õigustega. 1998. aasta inimõiguste seaduse kohaselt on Šotimaa avaliku sektori asutustel keelatud rikkuda konventsioonis sätestatud õigusi. Kui inimõigusi rikutakse, on Šoti kohtud pädevad menetlema kohtuasju ja tagama õiguskaitsevahendid.

2006. aasta äriühingute seaduses on sätestatud äriühingute asutamise ja juhtimise õiguslik alus. Riigiprokuratuur (Crown Office and Procurator Fiscal Service, COPFS) saab algatada Šoti kohtus menetluse Šoti ettevõtte suhtes, kui on tõendeid süüteo toimepanemise kohta.

Šotimaa 2015. aasta inimkaubanduse ja ärakasutamise seadus konsolideerib ja tugevdab Ühendkuningriigis kehtivat kriminaalõigust inimkaubanduse ja ärakasutamise vastu võitlemise valdkonnas ning parandab ohvrite staatust ja toetamist.

See seadus sisaldab sätteid, mille kohaselt täiskasvanute ja laste ärakasutamise kõik liigid kujutavad endast sama süütegu – inimkaubandust, loetakse inimkaubandus süütegusid raskendavaks asjaoluks ning sõnastatakse ümber varem eraldi seisnud süütegu, mis hõlmab orjapidamist, sundust ja sunniviisilist tööd.

2015. aasta seaduse jaotises 4 on sätestatud orjapidamises, sunduses ja sunniviisilises töös seisnev süütegu, mida tuleb tõlgendada vastavalt Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklile 4.

Äriühingud, juriidilise isiku õigusteta ühingud ja partnerlused võivad olla süüdi inimkaubanduses või 2015. aasta seaduse 4. jaotise kohases süüteo.

2015. aasta seaduse jaotises 39 on sätestatud, et selliste asutuste asjakohased isikud (näiteks direktor) võivad samuti eespool kirjeldatud süütegudes süüdi olla.

Nagu 2015. aasta seaduses nõutud, on lordadvokaat (*Lord Advocate*) avaldanud prokuröridele mõeldud juhised, mis käsitlevad süüdistuste esitamist inimkaubanduse või jaotise 4 kohase süüteo (orjapidamine, sundus ja sunniviisiline töö) kahtlustatud või kinnitatud ohvritele. Riigiprokuratuur jätkab nende juhiste kohaldamist tagamaks, et ohvritele ei esitata süüdistusi süütegudes, mis on toime pandud inimkaubanduse või jaotise 4 kohase süüteo tagajärjel. Šoti avalike teenuste ombudsmanil on ulatuslikud volitused. Tegemist on viimase etapiga Šotimaa kõige detsentraliseeritumate avalike teenuste osutajate kohta esitatud kaebuste lahendamiseks. Šoti avalike teenuste ombudsman pakub ühtlasi sõltumatut läbivaatamisteenust Šoti hoolekandefondile ning on pädev tühistama ja asendama otsuseid, mille nõukogud on teinud ambulatoorse ravi ja kriisitoetuse taotluste kohta. Avalike teenuste ombudsmanil on hüvitamises väga piiratud roll. Tulemuseks on tavaliselt soovitusel avalike teenuste osutajatele, kelle kohta kaebus esitati. Pädevus ja ülesanded on sätestatud Šoti 2002. aasta avalike teenuste ombudsmani seaduses.

Kui isik usub, et tema inimõigusi on rikutud, võib ta taotleda sõltumatut õigusnõu.

2. Kas ränkade inimõiguste rikkumiste suhtes kohaldatakse erieeskirju? Kas neid eeskirju kohaldatakse keskkonnakuritegude või tõsise töölase ärakasutamise suhtes?

Maaga seotud õigusi ja kohustusi käsitlevas avalduses, mille Šoti valitsus avaldas vastavalt 2016. aasta maareformi seadusele, on sätestatud kuus põhimõtet, mis aitavad kujundada Šotimaal maaküsimustega seotud poliitikat. Esimene põhimõte on: „Üldine maaga seotud õiguste, kohustuste ja avaliku poliitika raamistik peaks edendama, järgima ja austama asjakohaseid inimõigusi seoses maaga, aitama kaasa avalikku huvi teenimisele ja üldsuse heaolule ning tasakaalustama avaliku ja erasektori huve. Raamistik peaks toetama kestlikku majandusarengut, kaitsma ja parandama keskkonda, aitama saavutada sotsiaalse õigluse ning luua õiglasema ühiskonna.“

2016. aasta seaduse kohaselt peavad Šoti ministrid avalduse korrapäraselt läbi vaatama ja andma selle kohta aru parlamendile.

Vastus küsimusele 1 sisaldab teavet inimkaubanduse ja ärakasutamise kohta.

3. Olen Euroopa riikidevahelise kontserni väljaspool Euroopa Liitu aset leidnud tegevusest tulenenud inimõiguste rikkumise ohver. Kas õiguskaitse on mulle teie riigis kättesaadav, kui ma ei ole ELi kodanik või ma ei ela ELis? Millistel tingimustel saan väita, et mu õigusi on rikutud? Kust võin leida lisateavet?

Inimõiguste rikkumise korral kättesaadavad konkreetset õiguskaitsevahendid olenevad sellest, kas õigus on üldises õiguses või põhikirjas tagatud.

Šotimaa 2015. aasta inimkaubanduse ja ärakasutamise seaduse jaotises 2 on sätestatud, et inimkaubanduses seisneva süüteo võidakse käsitada Ühendkuningriigis ja mujal toimunud tegevust, mis kajastab asjaolu, et inimkaubandus võib hõlmata tegevust, mis toimub täielikult või osaliselt väljaspool Šotimaad.

2015. aasta seaduses on ühtlasi sätestatud, et Ühendkuningriigi kodanik, isik, kes oli süüteo toimepaneku ajal Šotimaa alaline elanik, või Ühendkuningriigi osa õiguse alusel asutatud asutus on inimeste ärakasutamises seisneva süüteo toime pannud olenemata sellest, kus asjaomane tegevus toimus. See, kas isik on Šotimaa alaline elanik, tehakse kindlaks juhtumi kõigi faktide ja asjaolude põhjal. Mistahes muu isik on inimkaubanduses seisneva süüteo toime pannud üksnes juhul, kui mistahes osa asjaomasest tegevusest toimus Ühendkuningriigis või kui asjaomane tegevus toimus sellise isiku suhtes, kes saabus Ühendkuningriiki, lahkus Ühendkuningriigist või reisis Ühendkuningriigis.

4. Kas ombudsmani institutsioonid, võrdõiguslikkust edendavad asutused või inimõigustega tegelevad riiklikud asutused toetavad Euroopa riikidevaheliste kontsernide väljaspool Euroopa Liitu aset leidvate, ettevõtlusega seotud inimõiguste rikkumiste ohvreid? Kas need asutused võivad minu juhtumit uurida, kui ma ei ole ELi kodanik ja ma ei ela ELis? Kas teie riigis on teisi avalik-õiguslikke asutusi (nt töö- või keskkonnainspektsioon), kes võivad minu juhtumit uurida? Kust võin leida teavet oma õiguste kohta?

Ettevõtlust reguleeriv raamistik on Šotimaal paljuski sarnane ülejäänud Ühendkuningriigi ja Euroopa omaga ning mitmesugused reguleerivad asutused keskenduvad ettevõtlusele. Nende asutuste volitused õigusnormide täitmise tagamiseks puudutavad pigem sanktsioonide kehtestamist ettevõtete suhtes, mitte ohvrite toetamist, kuigi politseiasutustes ja muudes valitsusasutustes on olemas mehhanismid juhuks, kui tegevusel on kriminaalne element.

Šotimaal on kaks inimõigustega tegelevat riiklikku asutust:

Šoti inimõiguste komisjon (Scottish Human Rights Commission, SHRC) ja

võrdõiguslikkuse ja inimõiguste komisjon (Equality and Human Rights Commission, EHRC).

Šoti inimõiguste komisjonil ning võrdõiguslikkuse ja inimõiguste komisjonil on inimõiguste valdkonnas jagatud pädevus ning mõlemal on oluline, kuigi erinev roll rahvusvaheliselt tunnustatud inimõiguste tagamise edendamisel ja jälgimisel riigi tasandil. Kummagi komisjoni volitusi on kirjeldatud nende veebisaitidel. Šoti avalike teenuste ombudsman on viimane etapp Šotimaa kõige detsentraliseeritumate avalike teenuste osutajate kohta esitatud kaebuste lahendamiseks. Ombudsman on sõltumatu ametikandja ning oma ülesannete täitmisel ei allu ta Šoti valitsuse ega parlamenti ühegi liikme juhtimisele ega kontrollile. Kaebuste uurimisel võib avalike teenuste ombudsman võtta arvesse väidetavaid inimõiguste rikkumisi. On ebatõenäoline, et Euroopa riikidevaheline kontsern kuulub nende asutuste nimekirja, mille kohta saab avalike teenuste ombudsmanile kaebusi esitada. Avalike teenuste ombudsman võib uurida kaebusi teenuste kohta, mida osutatakse era- või vabatahtlikus sektoris, kui neid osutatakse tema pädevusse kuuluva asutuse nimel. Samuti on Šotimaa 2002. aasta avalike teenuste ombudsmani seaduse jaotise 9 lõigetes 4 ja 5 sätestatud see, kes saavad avalike teenuste ombudsmanile kaebusi esitada. Isik peab kaebuse esitamise ajal olema Ühendkuningriigi elanik või kaebuses käsitletavat teod peavad olema toime pandud ajal, mil ta viibis Ühendkuningriigis.

5. Kas teie riik kohustab Euroopa riikidevahelisi kontserne looma kaebuste lahendamise mehhanisme või vahendusteenuseid, mille raames arutatakse nende ettevõtlusega seotud tegevusest tulenevaid rikkumisi? Kas neid kohustusi kohaldatakse ka väljaspool Euroopa Liitu aset leidnud rikkumiste suhtes? Kes teostab teie riigis selle tegevuse üle järelevalvet? Kas on võimalik tutvuda süsteemi toimimist käsitlevate avalike aruannetega?

Ühendkuningriik on asutanud riikliku kontaktpunkti vastavalt hargmaistele ettevõtjatele mõeldud OECD suunistele, mis on vastutustundlikku ärikäitumist puudutavate soovitude kogum, milles käsitletakse muu hulgas inimõigusi. Selle väliskaubandusameti (Department for International Trade) juurde kuuluva Ühendkuningriigi kontaktpunkti ülesanne on suurendada teadlikkust OECD suunistest ja rakendada nendega seotud kaebuste lahendamise mehhanismi. Kui äriühing rikub OECD suuniseid, võib huvitatud isik (sealhulgas äriühingu töötajad või nende ametiühingud või äriühingu tegevusest mõjutatud kogukonnad) esitada riiklikule kontaktpunktile kaebuse. Riiklik kontaktpunkt püüab saavutada vahendusmenetluse kaudu poolte vahel kokkuleppe, aga kui see ei ole võimalik, avaldatakse otsus selle kohta, kas äriühingu tegevus on olnud suunistega vastuolus, ning seda levitatakse avalikult. Teave kaebuse esitamise kohta on esitatud [riikliku kontaktpunkti veebisaidil](#).

Muud nõuande- ja vahendusteenuste osutajad Ühendkuningriigis on [kodanike nõustamiskeskus \(Citizens Advice Bureaux\)](#) ning [nõustamis-, lepitus- ja vahekohtuteenuste amet \(Advisory, Conciliation and Arbitration Service\)](#).

6. Kas mul on haavatava kuriteoohvrina eriõigusi, kui palun abi ettevõtlusega seotud inimõiguste rikkumiste vastu? Kas õigusabi on mulle kättesaadav, ja millistel tingimustel? Millised kulud katab õigusabi? Kas õiguskaitses on mulle kättesaadav samadel tingimustel, kui ma ei ole ELi kodanik või ma ei ela ELis?

Riigi rahastatav õigusabi võimaldab inimestel esitada hagi oma õiguste kaitsmiseks või maksta kaitses eest, kui neil ei oleks muul juhul majanduslikult võimalik seda teha.

Selleks et taotleda õigusabi Šotimaa 1986. aasta õigusabiseaduse alusel, ei pea olema Šotimaa elanik. Tsiviilasjades antavat õigusabi on kaht liiki:

i. Osana nõustamisest ja abist võib õigusnõunik anda nõu, teha päringuid ning suhelda teiste isikutega kliendi nimel. Nõustamist ja abi pakutakse Šoti õigust (sealhulgas Šotimaal kohaldatavat Ühendkuningriigi õigust) puudutavates küsimustes, aga kohtumenetlustes ei saa seda üldjuhul kasutada.

ii. Tsiviilõigusabi on kättesaadav Šoti kohtutes toimuvate kohtumenetluste jaoks.

Mõlema tsiviilasjades antava õigusabi liigi suhtes kohaldatakse õigusaktidest tulenevaid abikõlblikkuse kriteeriume. Nõustamine ja abi on kättesaadavad rahaliste abikõlblikkuse kriteeriumide alusel. Tsiviilõigusabi taotlevate isikute suhtes kohaldatavad abikõlblikkuse kriteeriumid on läbipaistvad ning taotluste suhtes kohaldatakse õigusaktides sätestatud kontrollid. Esimest kaht kontrolli kohaldatakse taotluse õigusliku põhjendatuse suhtes. Tuleb tõendada, et asjal, mille jaoks õigusabi taotletakse, on õiguslik alus (küllaldane alus) ja et kohtuasjas on mõistlik kasutada riigi rahalisi vahendeid. Kolmandat kontrolli kohaldatakse taotleja rahalise olukorra suhtes.

Lisateavet leiate [Šotimaa õigusabi ameti \(Scottish Legal Aid Board\) veebisaidilt](#).

Šotimaa 2015. aasta inimkaubanduse ja ärakasutamise seaduse jaotisega 9 anti Šoti ministritele volitus määrata kindlaks ajavahemik, mille jooksul täiskasvanutele tuleb pakkuda tuge ja abi, kui on põhjendatud alus arvata, et nad on inimkaubanduse ja ärakasutamise ohvrid. 1. aprillil 2018 jõustunud õigusnormides on selleks ajavahemikuks kehtestatud 90 päeva ning käsitletakse toe ja abi andmist (muu hulgas) seoses järgmisega:

majutus;

igapäevaelu;

meditsiiniline nõustamine ja ravi (sealhulgas psühholoogiline hindamine ja ravi);

kirjalik ja suuline tõlge;

nõustamine;

õigusnõustamine;

teave täiskasvanutele kättesaadavate muude teenuste kohta;

repatrieerimine.

2015. aasta seaduse jaotises 10 on sätestatud Šoti ministrite volitus võtta vastu määrusi toe ja abi kohta, mida võidakse anda täiskasvanule, kes on või paistab olevat orjapidamise, sunduse ning sunniviisilise töö ohver. 1. aprillil 2018 jõustusid õigusnormid, milles on sätestatud, et protsess, mille abil määratakse kindlaks, kas täiskasvanu on nimetatud süüteo ohver; antav tugi ja abi ning ajavahemik, milleks tuge ja abi antakse, peaksid olema samasugused inimkaubanduse ja ärakasutamise ohvrite puhul rakendatavatega.

Šoti valitsus on sõlminud rahastamislepingud organisatsiooniga [Migrant Help](#) (mis toetab inimkaubanduse ja ärakasutamise täiskasvanutest ohvrid, kes ei ole ärilise seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse naissoost ohvrid) ning organisatsiooniga [Trafficking Awareness Raising Alliance](#) (mis toetab ärilise seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse naissoost ohvrid). Rahastatakse ka tervishoiuteenistuse NHS Greater Glasgow and Clyde juurde kuuluvat keskust [Anchor](#), et tagada psühholoogiteenused kõigile inimkaubanduse ja ärakasutamise ohvritele, kes on Šotimaal kindlaks tehtud.

Viimati uuendatud: 30/07/2020

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.